

Jiří Havelka

Fotka

Letmá poznámka k inscenaci *EXIT 89* v Divadle Archa.

Exit 89 napsali na objednávku Divadla Archa, respektive jejího ředitele Ondřeje Hrabu, Jaroslav Rudiš a Martin Becker. Celý projekt vznikl jako součást česko-německého projektu reflektujícího nové historické pohledy na revoluční roky 68 a 89.

Když se zabýváte textem, který vychází z historických událostí, samozřejmě se chcete dovědět co nejvíce o dějinném kontextu, načítáte materiály, chcete si zjistit informace, udělat si obrázek doby, pochopit tehdejší atmosféru atd. V tomto případě jsme se skrze studium konkrétní historické události a hlavních protagonistů „Pražského jara“ zaměřovali postupně více a více na lidskou paměť. Scházeli jsme se s psychology i neurology, abychom odhalili co nejvíce o paměťových procesech v mozku, zda-li se vůbec dá spoléhat na něco tak nestálého jako je lidská paměť při snaze objektivně popsat historii a zda vůbec něco takového jako objektivní historie může existovat, zda vždy nezáleží na úhlu pohledu, a co si o tom myslí sami historikové, kteří „vytváří“ dějiny, a jaký dopad má v tom případě tzv. orální historie a tak dále a tak dále... A člověk si vypisuje, zapisuje, čte, pátrá, ptá se, shromažďuje, uvažuje a znovu čte... A pak se najednou probírá starými archívními časopisy z roku 1968, třeba Reportérem nebo Mladým světem a najednou vidí na titulce slavnou fotku Alexandra Dubčeka zachycenou chvíli potom, co se odrazil ze skokanského můstku kdesi na plovárně na Slovensku. Alexander Dubček, vysoký komunistický politik, v letu a v plavkách. Náhodný návštěvník prostě stisknul spoušť, aby si navždy uchoval svého „reformního politika“ na koupališti. Trochu radost, trochu hrdost, trochu bulvár. A tato fotografie se pak stane neoficiálním symbolem změny.

A rázem je všechno předchozí „čtení“ upozaděno. Získané vědomosti blednou před silou této jediné fotografie, která v sobě nese vše. Je zkratkou, básní, je klíčem, je mottem. Skok má fázi odrazu, letu vzhůru, moment mrtvého bodu, zastaveného času a potom vždy přichází - pád.

To jsou fáze všech změn, fáze vývoje. Impuls, skok, let, zastavení, pád. Svět se vyvíjí ve skocích. Odraz a pak směr vzhůru, pokořit gravitaci. Neúprosnou gravitaci dějin. Aspoň na chvíli. To je definice naděje. Každá naděje už v sobě má obsaženo zrno pádu. Bez pádu není naděje. A o té naději jsme nakonec chtěli inscenovat EXIT 89. O tom zastaveném momentu letu, těsně před pádem, který může trvat navždy, ale pouze na fotografii.

